

Bankacılık Sektörel Bakış

2023

KPMG Türkiye

kpmg.com.tr

İçindekiler

1. Genel Görünüm	5
2. Türk Bankacılık Sektörü: Genel Bilgiler	9
3. Sektör Bilançosu	11
3. Krediler	13
4. Mevduatlar	17
5. Menkul Kıymetler	19
5. Takipteki Krediler	21
6. Kârlılık	23
7. Sermaye Yeterliliği	25
8. Döviz Pozisyonu	27
9. Küreselde Bankacılık Sektöründeki Son Gelişmeler ve Etkileri	29

1. Genel Görünüm

Bankalar finansal aracılık rolünü yerine getirirken finansal yapıların sürdürülebilir olmasını da sağlamaktadırlar. Sürdürülebilir bir finansal yapı; sağlıklı kredilendirme süreçleri, kredilerin tahsisinden tahsiline kadar sürecin doğru yönetimi, yasal düzenlemelerin varlığı, sürekli ve hassas bir denetleme ile mümkün olacaktır. Diğer kuruluşların aksine finansal yapısı bozulan bir banka, kendi yükümlülükleri ile sınırlı olmaksızın sistemsel öneme sahiptir ve tüm bankacılık sistemi ve genel ekonomi ve hatta 2007-2008 küresel finans krizi örneğinde olduğu gibi tüm dünya ekonomisini olumsuz etkileyebilmektedir.

Bankalar, finansal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik rehberlik ve yüksek kaliteli müşteri deneyimi sağlama gibi birçok alanda sürekli rekabet etmek zorundalar. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için geleneksel bankaların daha çevik olması ve operasyonları yeniden düşünmesi çok önemli. Bankalar çağın rekabet ortamında var olabilmek için yeni durumun gerekliliklerine ayak uydurmak zorunda. Ancak çoğu hala yeni yapıya uyum sağlamış değil.

Bir yanda eski teknolojinin yükünden kurtulan ve genç tüketiciler tarafından benimsenen "fintech"ler diğer yanda büyük bankalar. Bunun için de bankaların müşteri odaklı ürünlere yoğunlaşması ve bu stabil olmayan zamanlarda veriye dayalı rehberlik sunması gerekiyor. Bu rekabetin zorlayıcı koşullarına şimdi de durgunluk eklendi. Bütün bu dijitalleşme ve verimliliğin artırılmasına yönelik çalışmalar, şubelerin kapatılmasına ve/veya tasarruf tedbirlerinin artırılmasına neden olmaktadır.

2022 yılının ilk iki çeyreği itibarıyla nispeten canlı bir görünüm arz eden küresel ekonomik büyüme, üçüncü çeyrek itibarıyla olumsuz bir patikaya doğru ilerlemiştir. Covid-19 salgınının daha yönetilebilir hale gelmesiyle normalleşen koşullarla birlikte canlanan küresel ekonomide giderek kendini hissettiren bir enflasyonist görünüm oluştu. Salgın döneminde sağlanan devlet destekleri, gevşek para politikaları, artan likidite ve arz sorunları, küresel düzeyde fiyatlar genel seviyesinin yüksek seyretmesine yol açtı.

2022 yılının başında ortaya çıkan Rusya-Ukrayna Savaşı da toparlanmakta olan küresel ekonomiye ciddi bir tehdit unsuru oldu. Savaşla beraber tedarik zincirlerinde sorunlar daha da derinleşmiş, özellikle küresel gıda ve enerji fiyatlarında tarihi zirveler yaşanmıştır. Savaşla birlikte rekor seviyelere çıkan enerji fiyatları başta Avrupa ekonomisi olmak üzere enerji açığı olan tüm ülkeleri yüksek enflasyon ve enerji kısıtlamalarıyla zor durumda bırakmaktadır. Artan enflasyonist gelişmeler karşısında rezerv para birimine sahip olan birçok ülke politika faizlerinde artışa gitmiştir. Fed, pandemi ile birlikte zirveye çıkardığı parasal genişlemeyi sonlandırmıştır. Salgınla mücadele sürecinde gelişmiş ülkelerin başını çektiği reel sektörü destekleyici maliye politikası ve gevşek para politikası uygulamaları büyük ölçüde sona ermiştir. Salgın şoku sonrasında güçlü seyreden küresel toparlanma ivme kaybetmiştir.

Bu eğilim, önümüzdeki dönemde küresel durgunluk beklentilerini artırmakta olup, öncü veriler küresel ekonomik aktivitede hissedilir zayıflamaya işaret etmektedir. Diğer taraftan, sıkı para politikalarının arz yönlü sorunlar nedeniyle küresel enflasyonu ne ölçüde dizginleyeceği belirsizdir. Nitekim en güncel veriler küresel düzeyde enflasyonun sınırlı ölçüde düştüğünü göstermektedir. Dolayısıyla küresel ekonomik aktivitedeki dengesizlik sürmektedir. Bu da küresel düzeyde ekonomiye yönelik politika tasarımı zorlaştırmaktadır.

Tüm bu gelişmeler çerçevesinde Nisan 2023'te yayınlanan IMF Raporu'nda, 2021 yılında yüzde 6,0 oranında büyüyen küresel ekonominin, nispeten yavaşlayarak 2022 yılında yüzde 3,4, 2023 yılında yüzde 2,8 ve 2024 yılında yüzde %3,1 oranında büyüyeceğini öngörmektedir. Küresel ekonominin yanı sıra Türkiye ekonomisinin de 2023'de yüzde 2,7 ve 2024'te yüzde 3,6 büyümesi öngörülüyor. IMF Raporu'nda küresel düzeyde enflasyonunun 2022 yılında yüzde 8,7 olarak gerçekleştiği belirtilmekte ve 2023 yılında da yüzde 7 olacağı öngörülmektedir. Çekirdek enflasyonun ise daha yavaş düşeceği ve 2025 yılına kadar hedeflenen düzeylere inmesinin zor olduğu belirtilmektedir.

Türkiye için yapılan tahminde ise 2022'de yüzde 72,3 olan yıl sonu enflasyonunun 2023'te yüzde 50,6'ya ve 2024'te yüzde 35,2'ye gerilemesinin beklendiği belirtilmiştir.

2021 yılında döviz ve faiz riskinin artması, kredi maliyetlerinin yükselmesi takipteki ve yakın izlemedeki krediler probleminin ortaya çıkması Türk bankacılık sektörü üzerinde etkili olmuştur. Yaşanan kur şoku sonrasında firmaların borç yükünde ani bir artış meydana gelmiştir. 2022 yılında yasal düzenlemelerin sıklıkla değişmesi yönetsel açıdan bankacılık sektörü için güçlükler yaratmıştır. Bankacılık sektörünün ulusal ve global ekonomi içindeki öneminin yüksek olması ve özellikle de Türkiye'de, ekonomik koşulların belirsizliği ve ayrıca bankaların Türk finans sistemi içinde yüksek paya sahip olması sektörü önemli bir hale getirmekte ve sektördeki gelişmelerin izlenmesini gerekli kılmaktadır.

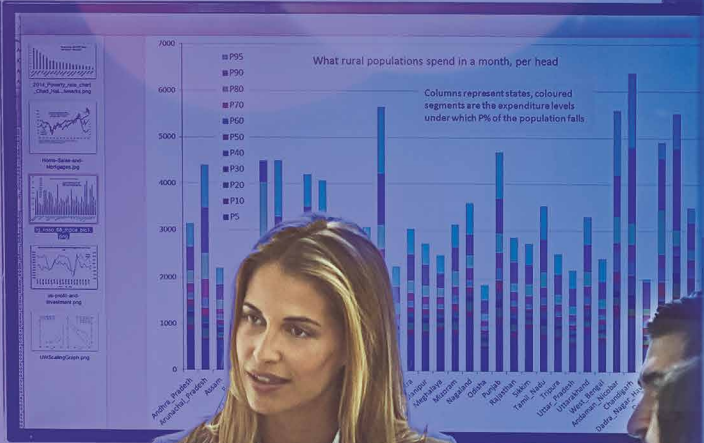
Rusya-Ukrayna savaşı, küresel ekonomideki riskler, fonlama maliyetleri, sektör aktif kalitesi ve özellikle batan bankalar ile ilgili söylentiler sektöre ilişkin riskleri oluşturmaktadır ve yakından takip gerektirmektedir. Bu süreçte finansal olarak güçlü olan ülkeler ve sermaye yeterlilik oranı iyi olan bankaların bu risklerden daha az etkilenmesi beklenmektedir. Bu nedenle, sektörün sermaye yapısının güçlü olması önem arz etmektedir.

2001 yılı krizi sonrası yapılan düzenlemeler Türkiye bankacılık sektörünün gerek sermaye yeterliliği gerekse operasyonel olarak güçlü hale gelmiş olması, bu risklere karşı dirençli olacağına işaret etmektedir. 2021 yılından bu yana Türk Lirası'nda yaşanan hızlı değer kaybı ve yaşanan yüksek enflasyon oranı endişelere yol açmakla birlikte, 2022'de yapılan düzenlemeler (kur korumalı mevduat gibi) ile ekonomi yönetimi bu alandaki endişeleri gidermeye çalışmaktadır.

Bankacılık sektörü için küresel teknolojik gelişmeler ve dijital dönüşüm en büyük fırsat alanlarından biridir. Bankacılık hizmetlerinin dijitalleştirilmesi hem kapsayıcılığı güçlendirmekte hem de hizmetlere ilişkin memnuniyeti artırmaktadır.

Sektörde dikkat çeken bir diğer husus da sürdürülebilirlik uygulamalarının derinleşmesi için ortak gelişme alanlarının varlığıdır. Ortak sürdürülebilir finansal yapıların geliştirilmesi, veri takibi ve temini için gerekli altyapı sistemlerinin oluşturulması, kaliteli veriye erişim, farklı paydaş gruplarının bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesine yönelik uygulamaların çeşitlendirilmesi bu gelişim alanlarının başında gelmektedir. Söz konusu uygulamaların hayata geçirilmesi durumunda sektördeki ivmelenmenin daha da hızlanacağı öngörülmektedir.

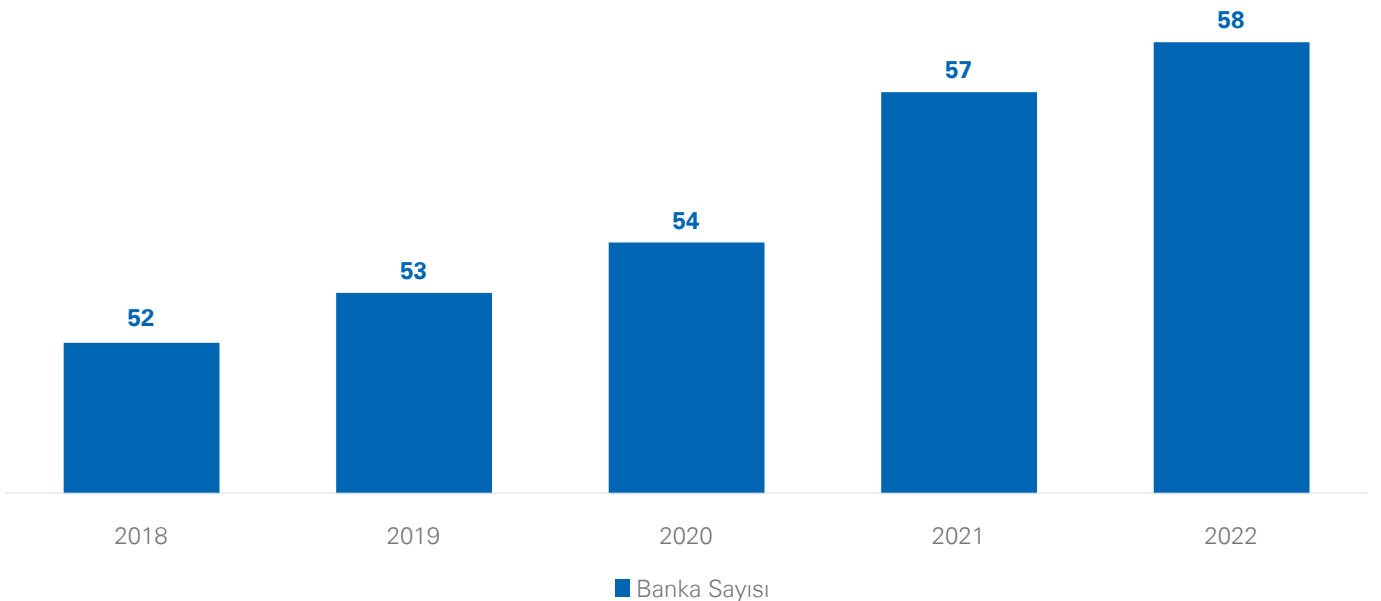

2. Türk Bankacılık Sektörü: Genel Bilgiler

2021 yılında Türkiye’de 57 olan banka sayısı TBB verilerine göre 2022 yılı sonunda 58’e ulaşmıştır. Bunların 32’si mevduat bankası, 3’ü TMSF’na devredilen banka, 17’si kalkınma ve yatırım bankası, 6’sı katılım bankasıdır. Ancak, dijitalleşme ve müşteri tercihlerindeki değişimlere paralel olarak şube sayısındaki düşüş trendi Aralık 2022’ye kadar devam etmiştir. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre 2021 yılında 9.792 olan şube sayısı, 2022 yılında 131 adet azalarak 9.661 seviyesine düşmüştür. Mart 2023 itibari ile ise şube sayısı 9.667’dir. Gerek dijitalleşme ve gerekse teknolojinin sağladığı olumlu katkı ile şube sayısındaki azalmaya karşın, 2018 yılında başlayan personel sayısındaki azalma 2021 yılına kadar sürmüştür, 2022 yılında tekrar bir yükselme göstermiştir. 2021 yılında 185.248 olan çalışan sayısı 3.439 kişi artarak 188.687 olmuştur. Bu artış 2023’te de devam etmektedir. Mart 2023 rakamlarına göre sektörde çalışan sayısı 5.604’ü yatırım bankalarında olmak üzere toplam 191.209’dur. Teknolojik dönüşüm ve dijitalleşmenin etkisi ile bankaların şubeleşme ve personel sayısındaki eğilimlerin 2023 ve sonrasında da devam edeceği öngörülmektedir. Diğer taraftan tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de dijital bankacılık hızla gelişiyor. Türkiye Bankalar Birliği’nin (TBB) yayımladığı verilere göre 2022 yılında aktif dijital bankacılık müşteri sayısı geçen yıla göre 16 milyon 549 bin kişi artarak 94 milyon 390 bin kişiye ulaştı.

Bu sayının 2 milyon 301 bin kişisi “sadece internet bankacılığı” işlemi yaparken, 82 milyon 304 bin kişisi “sadece mobil bankacılık” işlemi yaptı. Hem internet hem mobil bankacılık işlemi yapan kullanıcı sayısı ise 9 milyon 786 bin kişi oldu. Bu nedenle, giderek şube bankacılığı yerini dijital bankacılığa bırakmaya başladı. Büyük bankalar bu sürece ayak uydurmaya çalışırken, dijital bankacılık alanına perakende şirketleri de ilgi göstermeye başladı. Para Dergisi’nin web sitesindeki habere göre Nisan 2023 itibari ile BDDK’ya dijital banka kurmak için yapılan başvurular 35’i aşmış durumda. Bu alanda şu ana kadar faaliyet izni almış olanlar: TOM Katılım Bankası, Hayat Finans Katılım Bankası, Kasa Katılım Bankası, FUPS Bank, Ziraat Dinamik Banka ve Asır Yatırım Bankası’dır. Diğer taraftan şu anda Türkiye’de Enpara (QNB Finansbank) ve CEPTETEB (Türk Ekonomi Bankası) gibi dijital bankalar hizmet veriyor. Ancak bu iki banka kendi geleneksel bankalarının sahip olduğu lisanslar üzerinden hizmet verdikleri için dijital bankacılık lisansı ile kurulan şirketlerden farklı bir konumda yer almaktadırlar. 2022 yılında ayrıca Inveo Yatırım Bankası’na (ticari ünvanı Misyon Yatırım Bankası), 2023 yılında Q Yatırım Bankası ve Tera Yatırım Bankası’na faaliyet izni verilmiştir.

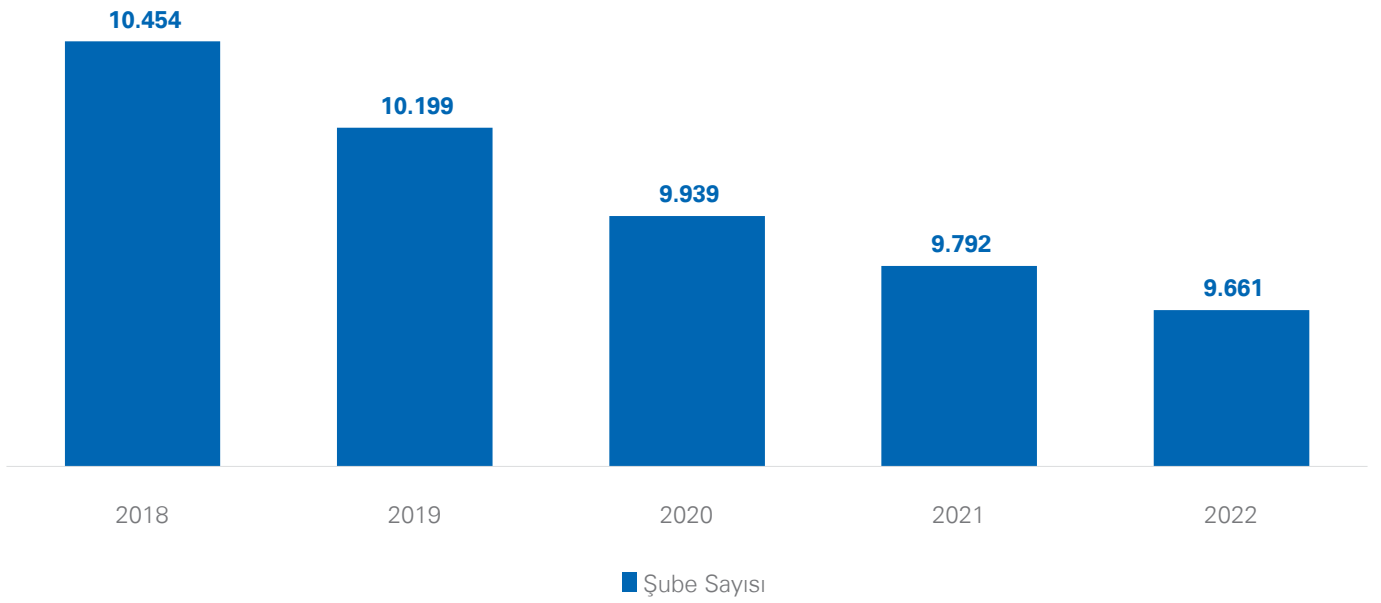
Türkiye’de Faaliyet Gösteren Banka Sayısı

Kaynak: TBB

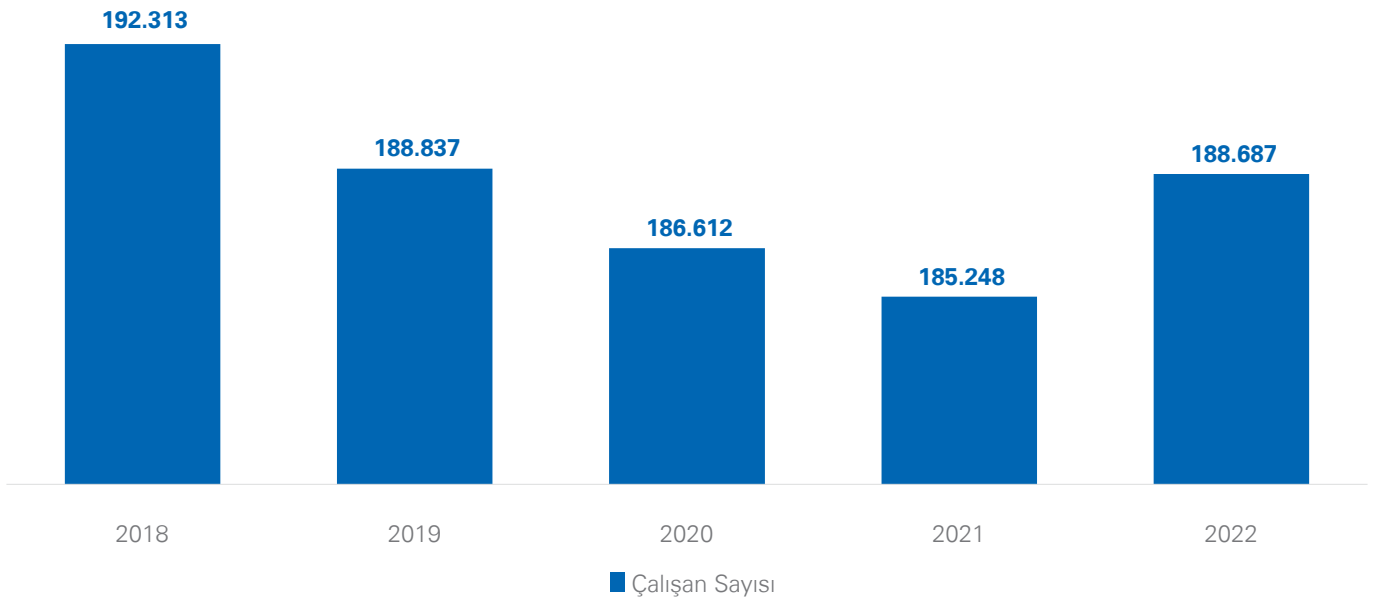

Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların Şube Sayıları

Kaynak: TBB

Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların Çalışan Sayıları

Kaynak: TBB (Katılım bankaları hariç, yurt dışı şubeler dahil)

3. Sektör Bilançosu

2022 yılı sonu itibari ile sektörün aktif toplamı 14,4 trilyon TL'dir.

Sektörün mevduat hacmi 2022 yıl sonu itibarıyla 8,9 trilyon TL olmuştur. Bu hacim, tarihi bir zirveye işaret etmektedir. Bu yükselişin ana sebeplerinden birinin, dolarizasyonu ve DTH'lardaki artışı önlemek amacıyla getirilen Kur Korumalı Mevduat düzenlemesi ve buna bağlı olarak Kur Korumalı mevduatlarda yaşanan artıştır.

Sektörün toplam net kârı, 2022 yıl sonunda önceki dört yılın toplamının iki katından da yüksek seviyededir.

Pandemi sonrası bu dönemde yakalanabilen bu kârlılık, sektörün özkaynaklarını desteklerken, sektör oyuncularının uyum kabiliyetini ve yönetsel başarılarını da göstermektedir. Sektörün toplam özkaynakları ise 1.4 trilyon TL'ye ulaşmıştır.

2022 yıl sonu itibarıyla, sektörün takipteki alacak hacmi 163,4 milyar TL olurken, menkul kıymetler hacminin hızlı bir artışla 2,37 trilyon TL'ye yaklaştığı görülmektedir.

Türk bankacılık sektörü temel büyüklükleri (Milyar TL)

Milyar TL	2018	2019	2020	2021	2022	2022/3	2023/3
Krediler	2.394,4	2.655,9	3.576,4	4.901,0	7.580,7	5.502,9	8.517,4
TL	1.438,5	1.641,9	2.352,6	2.832,4	5.109,5	3.221,1	5.995,2
YP	955,9	1.014,1	1.223,7	2.068,6	2.471,2	2.281,8	2.522,2
Takipteki Alacaklar	96,7	150,8	152,6	160,1	163,4	162,8	158,7
Menkul Kıymetler	477,1	660,2	1.021,9	1.475,8	2.369,9	1.710,7	2.739,6
TL	331,2	412,3	576,8	694,5	1.263,5	818,4	1.601,9
YP	145,6	247,9	445,1	781,3	1.106,4	892,3	1.137,7
Mevduat	2.036,0	2.566,9	3.455,3	5.303,3	8.861,7	5.972,3	9.956,3
TL	1.041,8	1.259,0	1.546,2	1.880,3	4.778,8	2.501,6	5.899,7
YP	994,2	1.307,9	1.909,1	3.423,0	4.083,1	3.470,7	4.056,6
Özkaynaklar	422,0	492,2	599,6	713,9	1.405,7	913,0	1.594,9
Net Dönem Karı	54,1	49,0	58,5	92,9	431,6	63,2*	106,1*
Aktif Toplamı	3.867,4	4.490,8	6.106,4	9.215,5	14.347,4	10.158,1	15.845,5

Kaynak: BDDK

*3 aylık Net Dönem Karını göstermektedir

2022 yılı sonu itibarıyla 2021 yılına göre, sektörde yıllık kredi büyümesinin %54,7 oranında olduğu görülmektedir. Bu artışta, TL'de yaşanan değer kaybının etkisi olduğu söylenebilir. Aynı verilerden, TL cinsinden kredi büyümesinin 2021 yılına göre 2022 yılında %80,4, YP cinsinden kredi büyümesinin ise %19,5 olduğu görülmektedir.

Aynı veri setinde, benzer görünüm mevduat kaleminde de izlenmektedir.

2021 yılına göre toplam mevduat hacmi yıllık bazda %67,1 oranında artış göstermiştir. Alt kalemlerde ise yabancı para cinsinden mevduatların %19,3 arttığı; TL cinsinden mevduat hacminin de %154,1 oranında arttığı görülmektedir. 2022 yılı Mart ayına göre 2023 yılı Mart ayında mevduat miktarlarındaki değişim TL'de %135,8; YP'da %16,9 olmuştur.

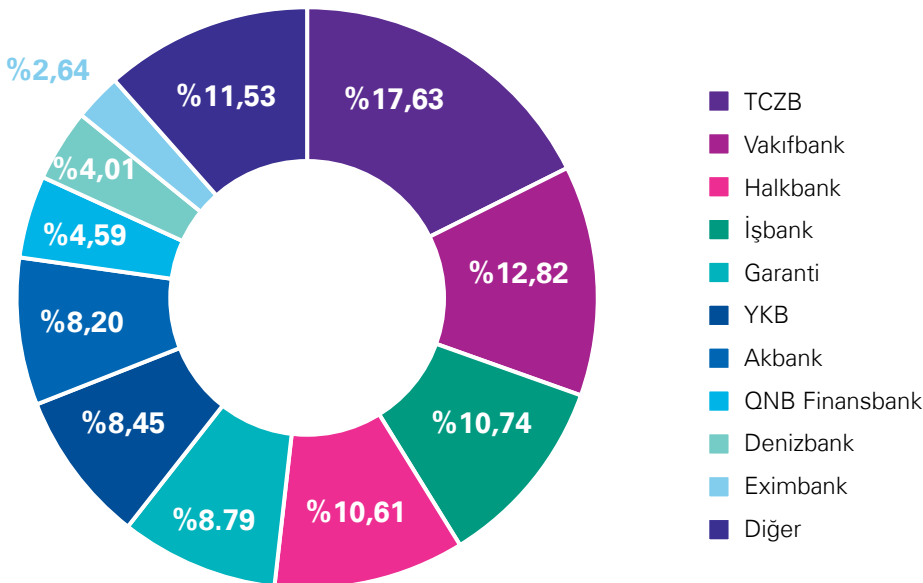
Türk bankacılık sektörü temel büyüklükleri değişim oranları

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022/3-2023/3
Krediler	%10,9	%34,7	%37,0	%54,7	%54,8
TL	%14,1	%43,3	%20,4	%80,4	%86,1
YP	%6,1	%20,7	%69,0	%19,5	%10,5
Takipteki Alacaklar	%56,0	%1,2	%4,9	%2,1	%-2,5
Menkul Kıymetler	%38,4	%54,8	%44,4	%60,6	%60,1
TL	%24,5	%39,9	%20,4	%81,9	%95,7
YP	%70,3	%79,5	%75,5	%41,6	%27,5
Mevduat	%26,1	%34,6	%53,5	%67,1	%66,7
TL	%20,8	%22,8	%21,6	%154,1	%135,8
YP	%31,6	%46,0	%79,3	%19,3	%16,9
Özkaynaklar	%16,6	%21,8	%19,1	%96,9	%74,7
Net Dönem Karı	-%9,4	%19,3	%58,9	%364,3	%67,9
Aktif Toplamı	%16,1	%36,0	%50,9	%55,7	%56,0

Kaynak: BDDK

Sektörün aktif büyüklük sıralamasında ilk üç banka 2021 yıl sonuna göre değişmeyerek TCZB, Vakıfbank ve İş Bankası olmuştur. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre, 2022 yılı sonunda aktif büyüklükler itibarıyla üç büyük bankanın toplam payı %41,18 olmuştur.

Bankacılık Sektörü Aktif Büyüklük Payları

Kaynak: TBB

4. Krediler

Önemli miktarda kredi büyümesinin yaşandığı son iki yılda, sektörün kredi hacmi 2022 yıl sonunda 7,6 trilyon TL'ye yaklaşmış bulunmaktadır. Sektörde yıllık kredi büyümesi 2022 yılında %54,7 olurken, Mart 2023 itibarıyla bir önceki yılın Mart ayına göre yıllık büyüme %54,8 olarak hesaplanmıştır.

Tüketici kredilerinin 1,9 trilyon TL'ye yaklaştığı, hacimdeki büyümenin ticari krediler sayesinde gerçekleştiği görülmektedir. Döviz piyasasındaki oynaklık ve olumsuz beklentiler, ticari kredi kullananları yerli para cinsinden kredi kullanmaya yöneltmiştir.

Bu nedenle ticari kredi hacminin yarısından fazlası yerli para cinsindedir. Diğer taraftan faiz oranlarının düşük olması, insanları nakit kullanmak yerine banka kredisi kullanmaya yönelttiği görülmektedir. 2021 yılını çift haneli büyüme ile kapatan Türkiye ekonomisi, 4. çeyrekteki büyümedeki yavaşlamadan dolayı 2022 yılında toplamda %5,6 büyüme kaydetmiştir. 2023 yılında bu büyüme rakamlarına ulaşmanın zor olacağı öngörülmektedir.

Toplam Kredi Hacmi (Milyar TL)	2018	2019	2020	2021	2022	2022/3	2023/3
Toplam Krediler	2.394,4	2.655,9	3.576,4	4.901,0	7.580,7	5.502,9	8.517,4
Tüketici Kredileri	504,2	584,5	820,7	986,7	1.537,0	1.037,2	1.849,1
Konut	188,0	199,1	278,3	298,9	360,1	311,0	391,8
Taşıt	6,5	7,1	11,8	13,1	49,7	14,6	64,5
İhtiyaç	204,8	260,3	385,9	464,7	674,8	477,7	815,8
Kredi Kartı	104,8	117,9	144,7	209,9	452,5	233,9	577,0
DEK	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ticari ve Diğer Krediler	1.890,2	2.071,5	2.755,6	3.914,2	6.043,6	4.465,7	6.668,3

Kaynak: BDDK

Hacimsel Değişim Oranları	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022/3-2023/3
Toplam Krediler	%10,9	%34,7	%37,0	%54,7	%54,8
Tüketici Kredileri	%15,9	%40,4	%20,2	%55,8	%78,3
Konut	%5,9	%39,8	%7,4	%20,5	%26,0
Taşıt	%8,3	%66,7	%11,2	%278,9	%343,3
İhtiyaç	%27,1	%48,2	%20,4	%45,2	%70,8
Kredi Kartı	%12,5	%22,8	%45,1	%115,5	%146,7
DEK	-%28,7	-%37,3	-%38,1	-%34,6	-%37,5
Ticari ve Diğer Krediler	%9,6	%33,0	%42,0	%54,4	%49,3

Kaynak: BDDK

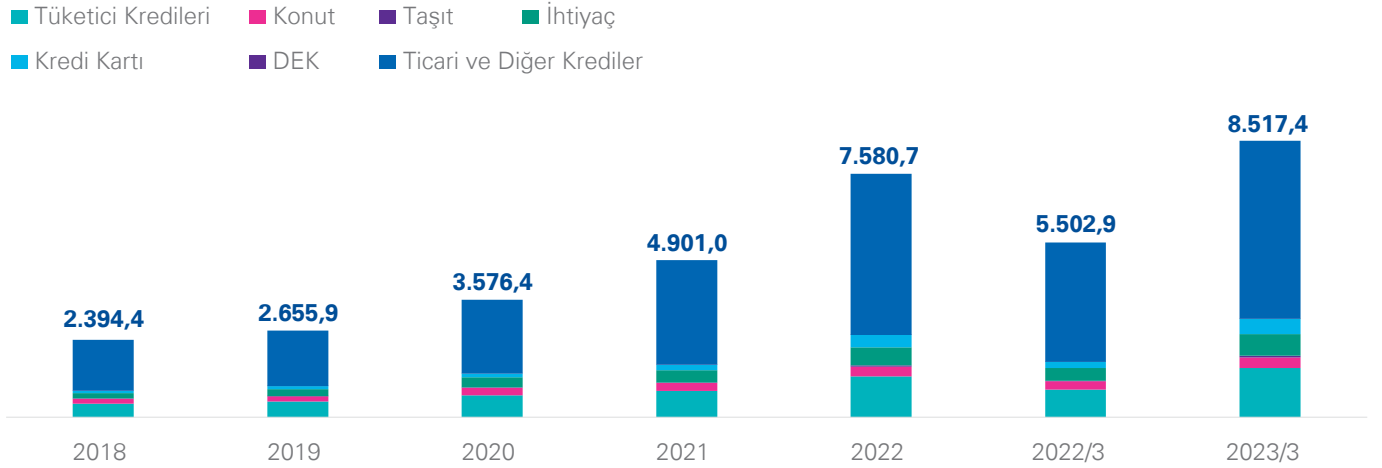
	2018	2019	2020	2021	2022	2022/3	2023/3
Toplam Krediler	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Tüketici Kredileri	%21,1	%22,0	%22,9	%20,1	%20,3	%18,8	%21,7
Konut	%7,9	%7,5	%7,8	%6,1	%4,7	%5,7	%4,6
Taşıt	%0,3	%0,3	%0,3	%0,3	%0,7	%0,3	%0,8
İhtiyaç	%8,6	%9,8	%10,8	%9,5	%8,9	%8,7	%9,6
Kredi Kartı	%4,4	%4,4	%4,0	%4,3	%6,0	%4,3	%6,8
DEK	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0
Ticari ve Diğer Krediler	%78,9	%78,0	%77,1	%79,9	%79,7	%81,2	%78,3

Kaynak: BDDK

Kredilerin alt kalemlerine bakıldığında 2022 yıl sonu itibarıyla tüketici kredilerinin toplam içinden aldığı payın %20,1'den %20,3'e yükseldiği görülmektedir. Tüketici kredilerinin de alt kalemlerinde ihtiyaç ve konut kredilerinin paylarını koruduğu göze çarpmaktadır.

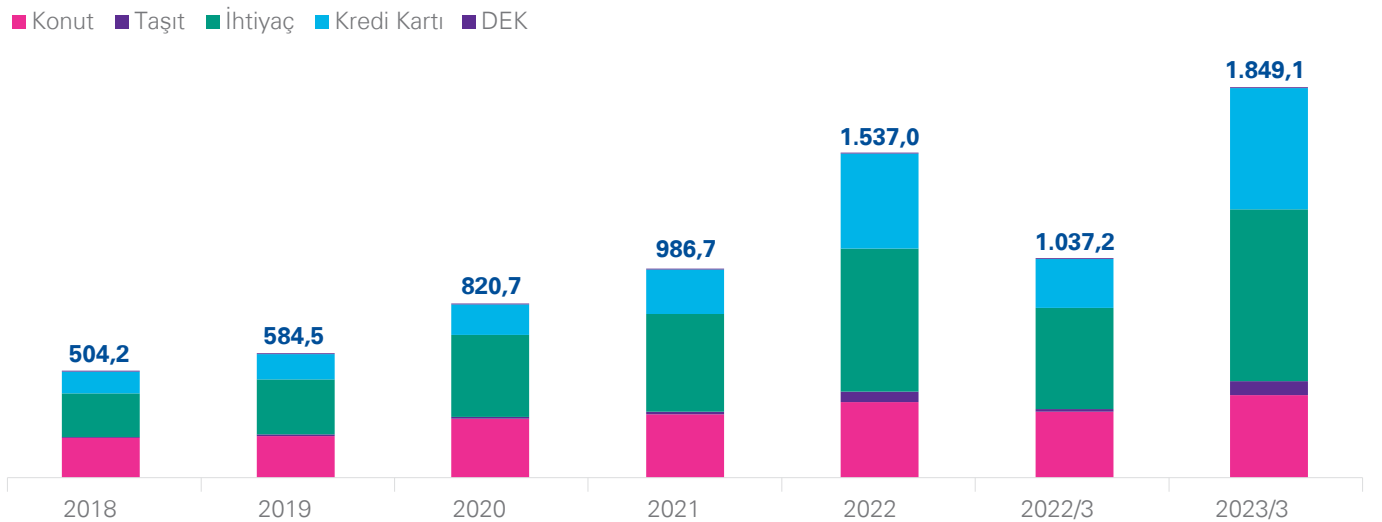
Konut fiyatlarında yıl genelinde yaşanan artışlar ve kredi faiz oranlarındaki yükselişler sebebiyle konut kredilerinin büyüme oranının diğer tüketici kredisi enstrümanlarının altında kaldığı görülse de toplam hacim 300 milyar TL eşliğini aşmıştır.

Kredi Tiplerine Göre Kredi Hacmi (Milyar TL)

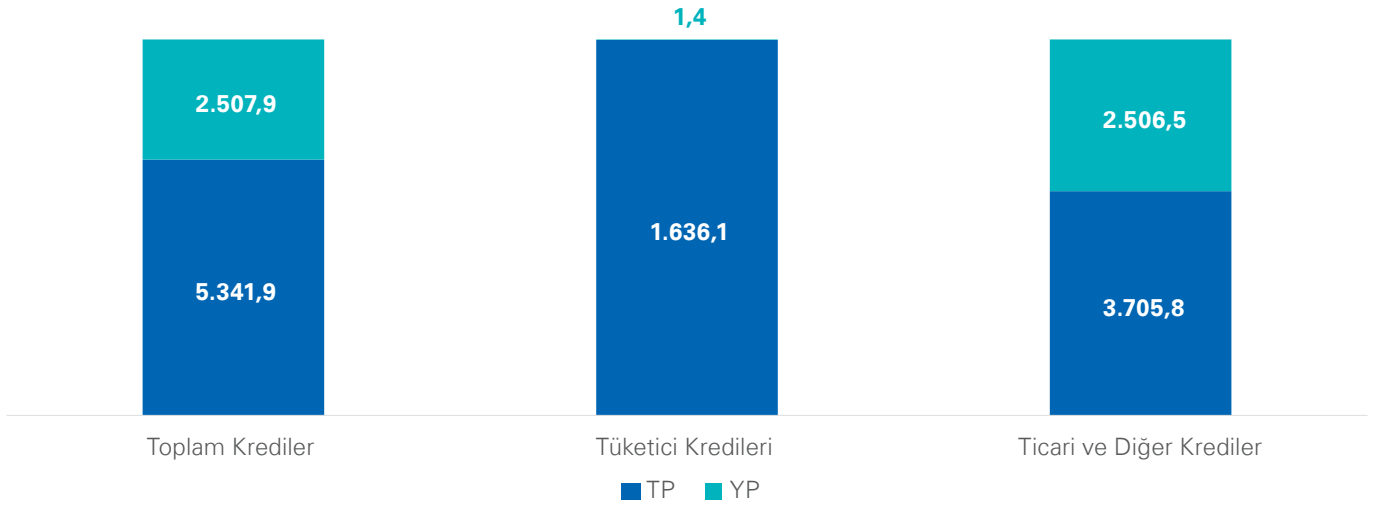
Kaynak: TBB

Kredi Tiplerine Göre Bireysel Kredi Hacmi (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

Kredilerin Para Birimi Cinsinden Dağılımı (Milyar TL)

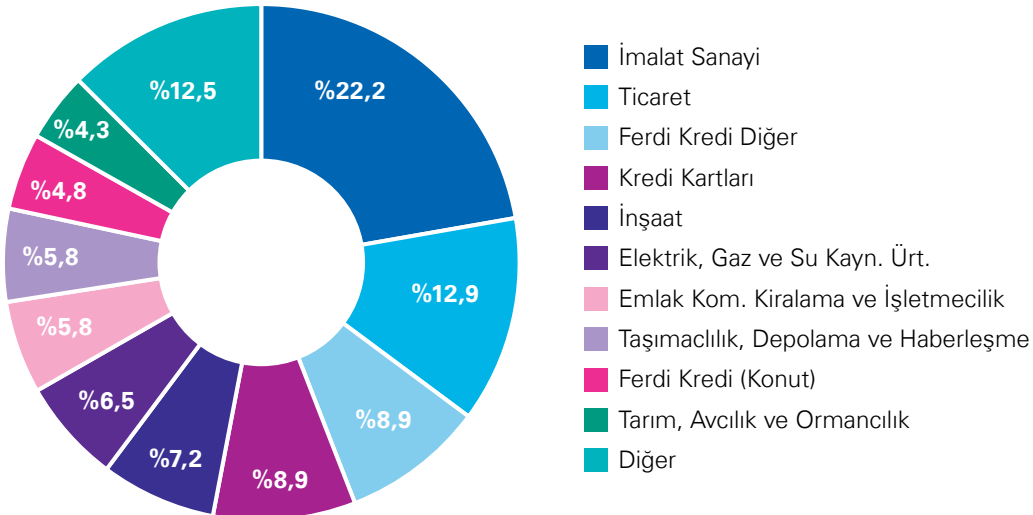

Kaynak: BDDK

Kredilerin sektörel kırılımlarına baktığımızda ise bir önceki yıla kıyasla önemli bir değişim bulunmamaktadır. Sıralamada imalat sanayisinin payı %22,2 olurken konut kredilerinde gerileme görülmektedir

Nakdi Kredilerin Sektörel Dağılımı (2022)

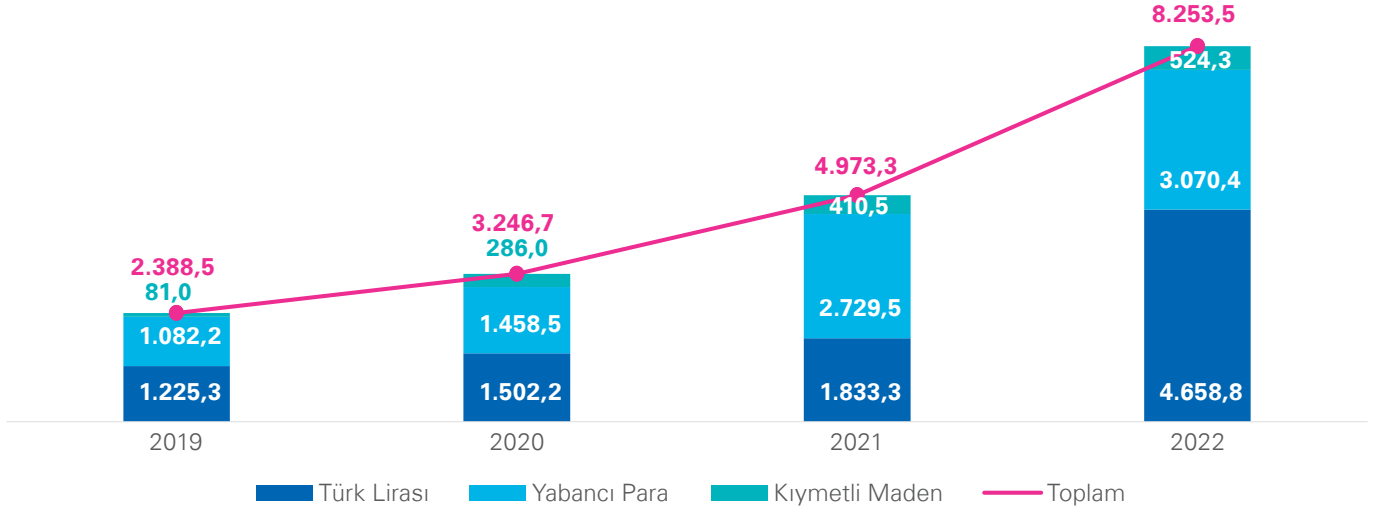
Kaynak: BDDK

5. Mevduatlar

Bankaların kaynakları içinde en büyük fon kaynağı durumunda olan mevduat+katılım fonu 2022 sonunda; 2021 yılı sonuna göre yüzde 67,1 artışla 8,86 trilyon TL oldu. Sektörün mevduat tabanı 2022 yıl sonunda 8 trilyon TL'yi geçmiştir.

Yurt İçi Yerleşiklerin Mevduatları (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

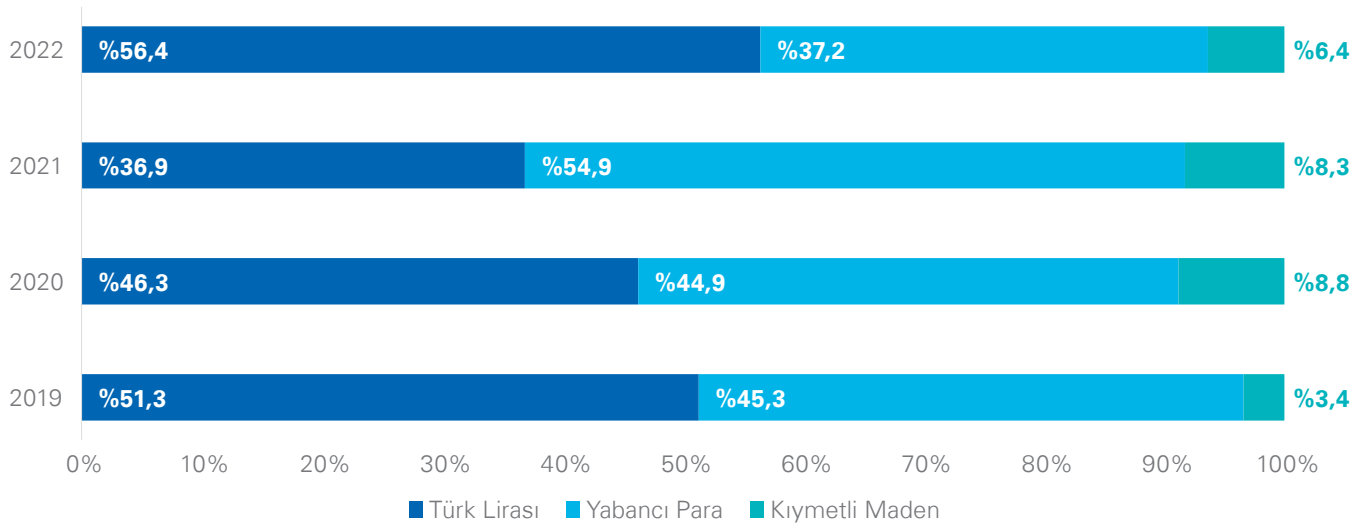
Toplam mevduat pastası içinde yabancı para ve yabancı paraya endeksli olan kıymetli madenler mevduatının payı 2022 yılı sonu itibarıyla %43,6 olmuştur.

Dolarizasyona karşı alınan önlemler çerçevesinde geliştirilen ve 20 Aralık 2021 tarihinde uygulamaya konulan kur korumalı mevduat ise bu hacmin gerilemesine yol açmaktadır. Yapılan düzenlemeler çerçevesinde DTH'larını TL'ye çeviren mükelleflerin, dönüşüm esnasında oluşan kur farkı kazançları da dahil olmak üzere elde edecekleri faiz ve kâr paylarının vergiden istisna tutulması da önemli bir teşvik edici bir unsur olmaktadır.

Mevduat Dağılımı

Kaynak: BDDK

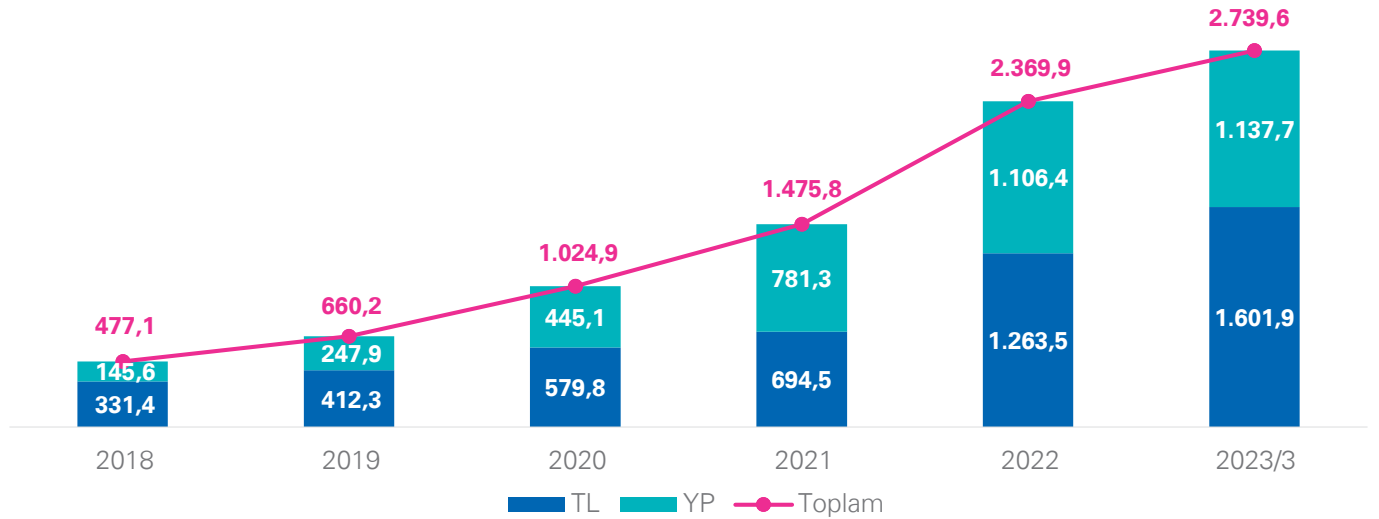
6. Menkul Kıymetler

Bankaların gelir yaratan ana varlıklarından olan ve temelde hazine tahvil/bonolarından oluşan menkul kıymetlerinin hacmi enflasyonist dönemlerde artma eğilimindedir. Bu eğilimin 2022 yılında artarak devam ettiği görülmektedir. Ayrıca Merkez Bankası'nın finansal istikrarın desteklenmesi ve parasal aktarım mekanizmasını güçlendirmeyi amaçlayan yeni kararları da bunda etkili olmuştur.

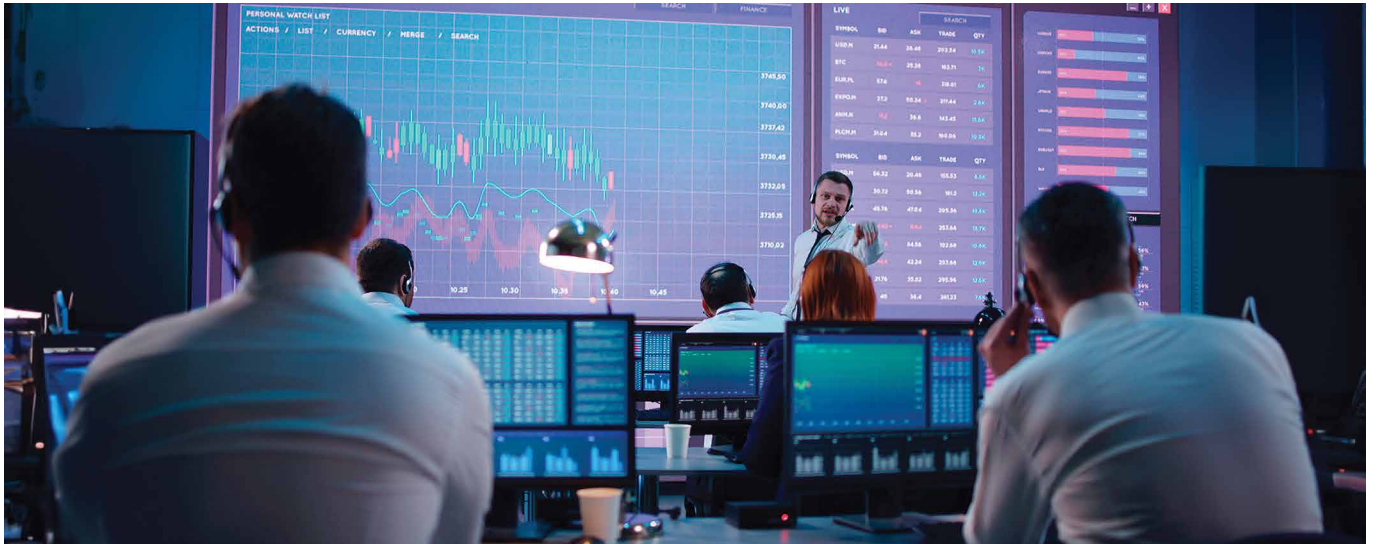
Bankaların menkul kıymet portföyü 2022 yılında bireysel kredi hacminden daha fazla büyümüştür. 2022 yılında %60,6 oranında büyüyen menkul kıymetler hesabı, yıl sonunda 2,37 trilyon TL'ye ulaşmıştır ve bu hacim, 2023 yılı Mart ayı sonu itibari ile yükselişe devam etmektedir. Menkul kıymetler hacminin %46,7'si yabancı para cinsinden oluşmaktadır. 2021 yılındaki %53'lük yabancı para payı düşmüştür. TL bazında değişim %81,9 olurken yabancı para bazında bu değişim %41,6 olarak hesaplanmıştır.

Menkul kıymetlerin toplam aktifler içindeki payı 2022 yıl sonu itibarıyla %16,5 seviyesindedir ve 2021 yıl sonundaki %16 olan bu pay küçük bir oranda artış göstermiştir.

Menkul Kıymetler Portföyü (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

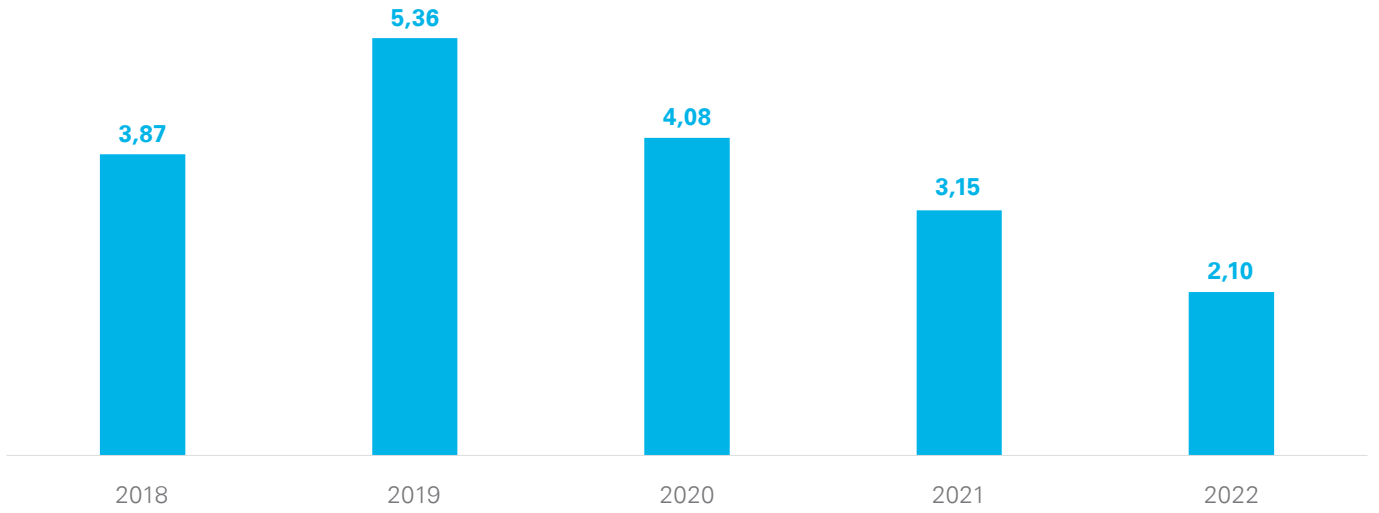

7. Takipteki Krediler

Sektörde yaşanan kredi hacmindeki büyüme ve BDDK tarafından alınan kararlar sayesinde takipteki alacakların oranı 2022 yılında %2,10'a gerilmiştir. Bu oran son beş yılın en düşük oranıdır. Takipteki alacaklar oranı; 2018 yılını %3,87, 2019 yılını %5,36, 2020 yılını %4,08, 2021 yılını %3,15 oranları ile kapatmıştır.

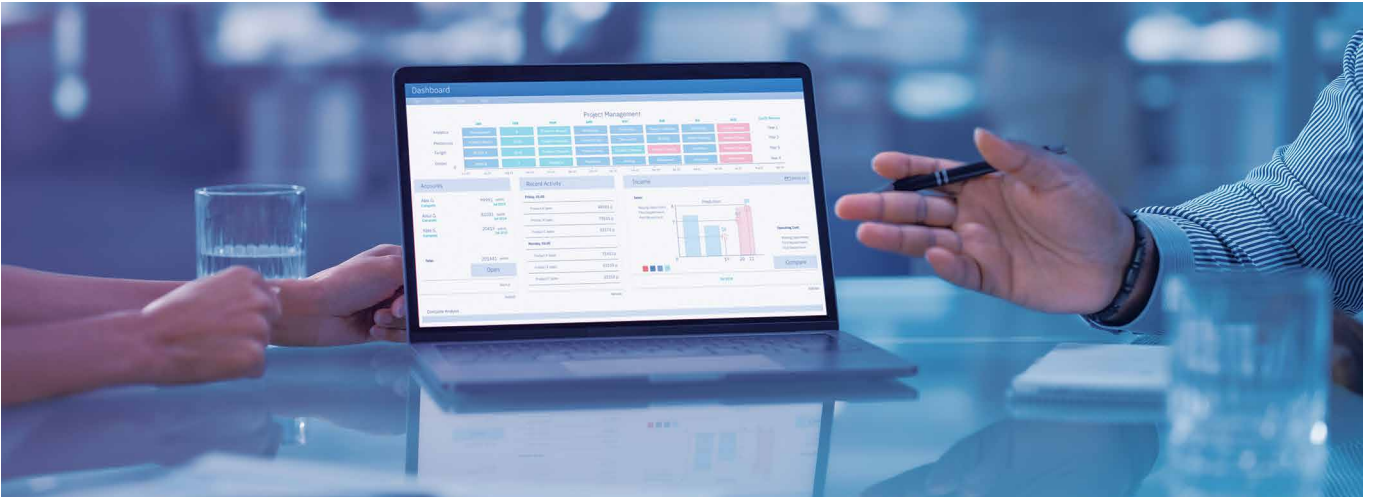
Sektör, 2022 yılını 163 milyar TL takipteki alacak hacmi ile kapatmıştır. Bu kalemdaki hacim artışı, bilanço genelinin oldukça altında seyretmeye devam etmektedir.

Takipteki Alacaklar/Toplam Nakit Krediler

Kaynak: BDDK

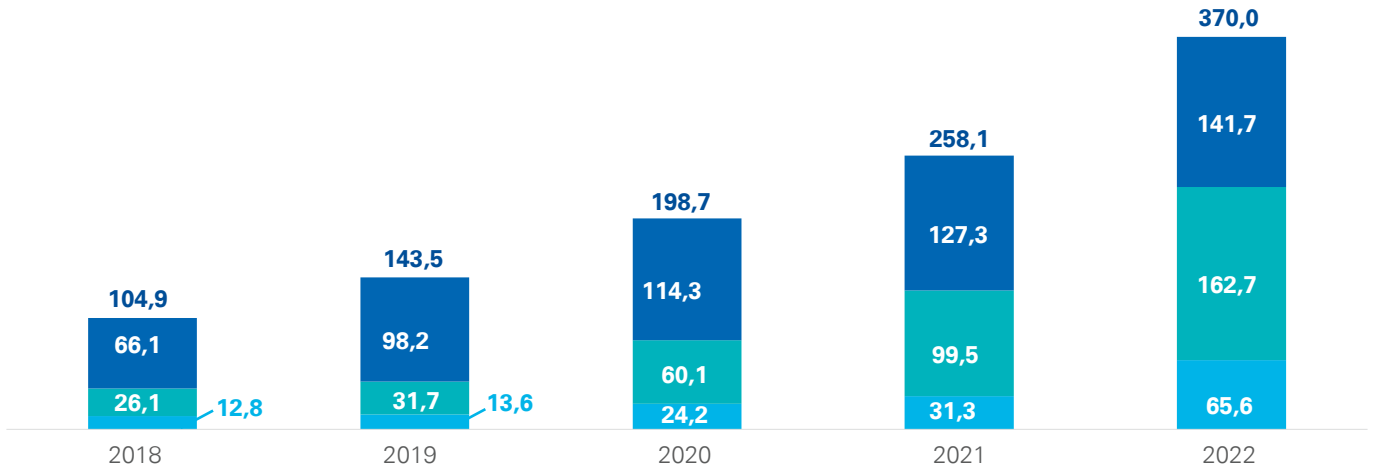
Bununla birlikte sektördeki zarar karşılıkları artmaya devam etmektedir. Bankaların bu ihtiyatlı tutumu, belirsizlik dönemlerinde finansal performanslarını desteklemektedir. Bilançolarda yer alan zarar karşılıkları, 2021 yılını 258,1 milyar TL ile kapatırken 2022 yılında 370 milyar TL olmuştur. %43,3 oranındaki bu artış, geçtiğimiz dört yılın artış oranlarının çok üstünde yaşanmıştır. Sektörde, 3. aşama karşılıkların takipteki alacaklara oranı %86,7'dir. TFRS 9 uygulaması kapsamında Bankaların canlı kredileri için ayırmış olduğu 12 aylık beklenen zarar karşılığı (I. Aşama) ile kredi riskinde önemli artış (II. Aşama) karşılık tutarlarının banka canlı kredilerine oranı [(I. ve II Aşama Karşılıklar)/(Canlı Krediler)], yerli özel ve yabancı banka gruplarında sırasıyla %2,6 ve %3,8 olarak gerçekleşmiştir.

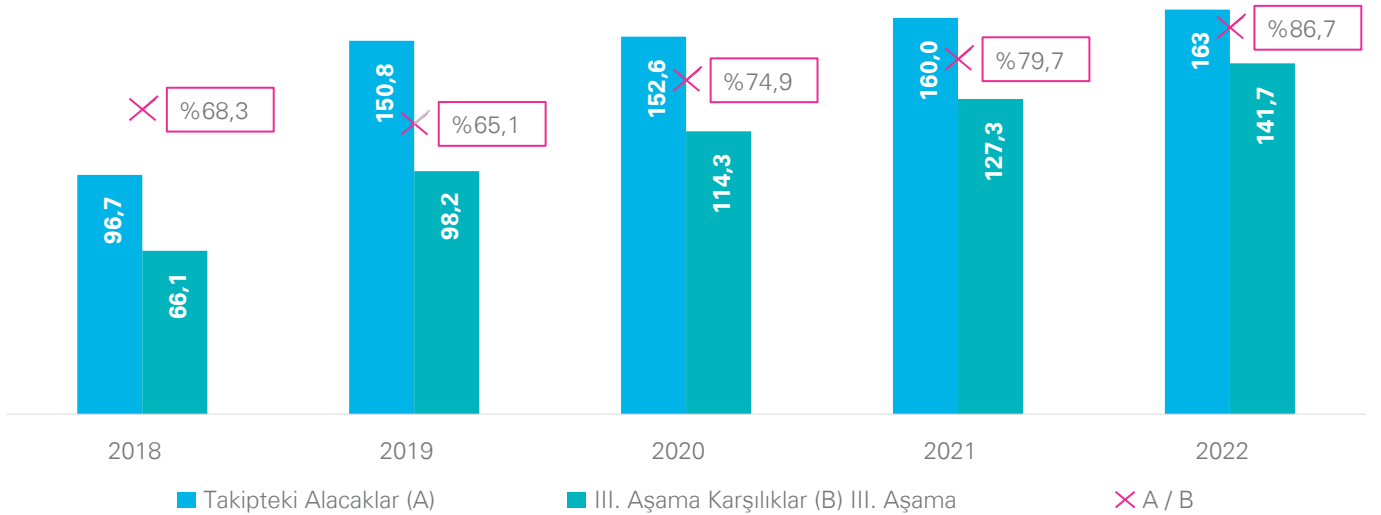
Karşılıklar (Milyar TL)

■ I. Aşama ■ II. Aşama ■ III. Aşama Zarar Karşılıkları

Kaynak: BDDK

Takipteki Alacaklar ve Karşılık Oranları (Milyar TL)

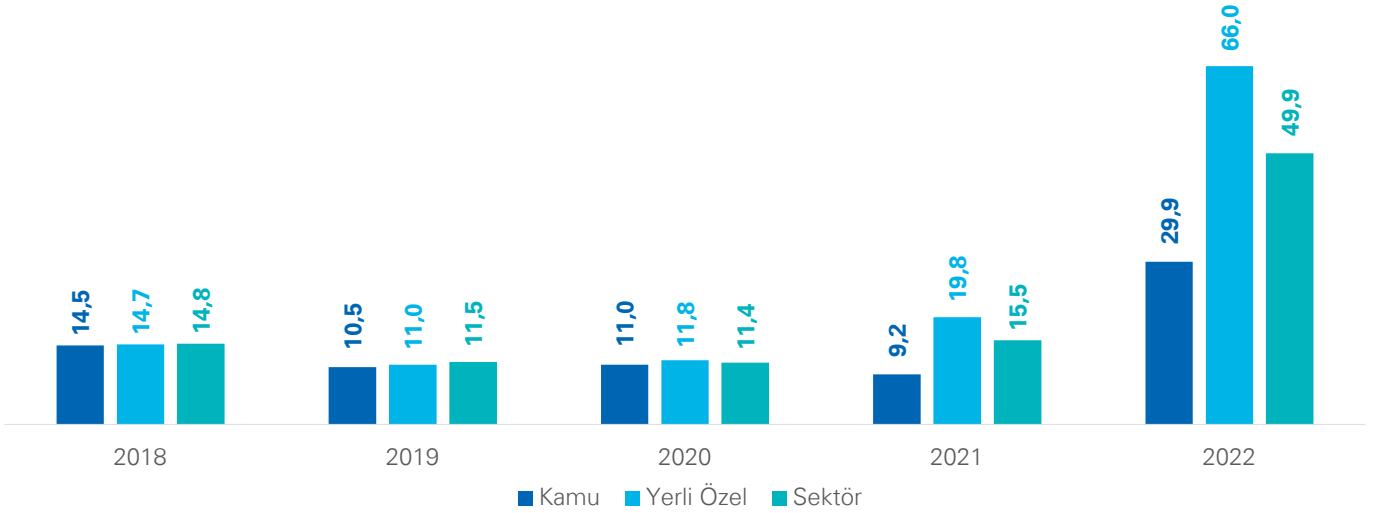
Kaynak: BDDK

8. Kârlılık

Sektör, 2022 yılını 431,6 milyar TL net kar ile kapatmıştır. Bu, 2019, 2020 ve 2021 dönemlerinin toplam net kârının iki katından fazla olacak şekilde yani 2021 yıl sonu ile kıyasladığımızda kârlılıkta %364,3 oranında bir artışa denk gelmektedir. TCMB'nin 2022 yılında yaptığı faiz indirimleriyle (%14'lerden, %7,5'lara kadar) birlikte sektörde borçlanma maliyetlerinin gerilemesi, kredi-mevduat makasındaki iyileşme ve artan enflasyonun etkisiyle bankaların elinde bulunan TÜFE'ye endeksli tahvillerden elde ettikleri gelirlerin artmasıyla birlikte 2022 yılında kâr tutarlarında hızlı bir yükseliş meydana gelmiştir.

2022 yılının net kâr toplamının banka türlerine göre dağılımında, yerli özel bankalar yüzde 46,3 oranla toplamdan en yüksek payı aldı. Yerli özel bankaları, yüzde 25,1 oranla yabancı mevduat bankaları, yüzde 24,2 oranla kamu bankaları izledi. Toplam kârdan en düşük payı alan banka türleri ise yüzde 6,9 oranla katılım ve yüzde 5,1 oranla kalkınma-yatırım bankaları oldu. 2021 yılında %15,5 olan sektörün özkaynak kârlılığı, 2022 yılında yüzde 49,9'a yükseldi ancak bu oran, yıl sonu enflasyonunun altında kaldı. Kamu ve özel bankaların Özkaynak kârlılıkları da 2022 yılında çok büyük oranda farklılık göstermiştir. Kamu bankalarının özkaynak kârlılığı 2021'de %9,2 iken 2022'de bu oran %29,9'a yükselmiştir. Diğer taraftan özel bankaların özkaynak kârlılıkları ise 2021'de %19,8 iken 2022'de %66'ya çıkmıştır.

Dönem Net Karı/Ortalama Özkaynaklar (%)

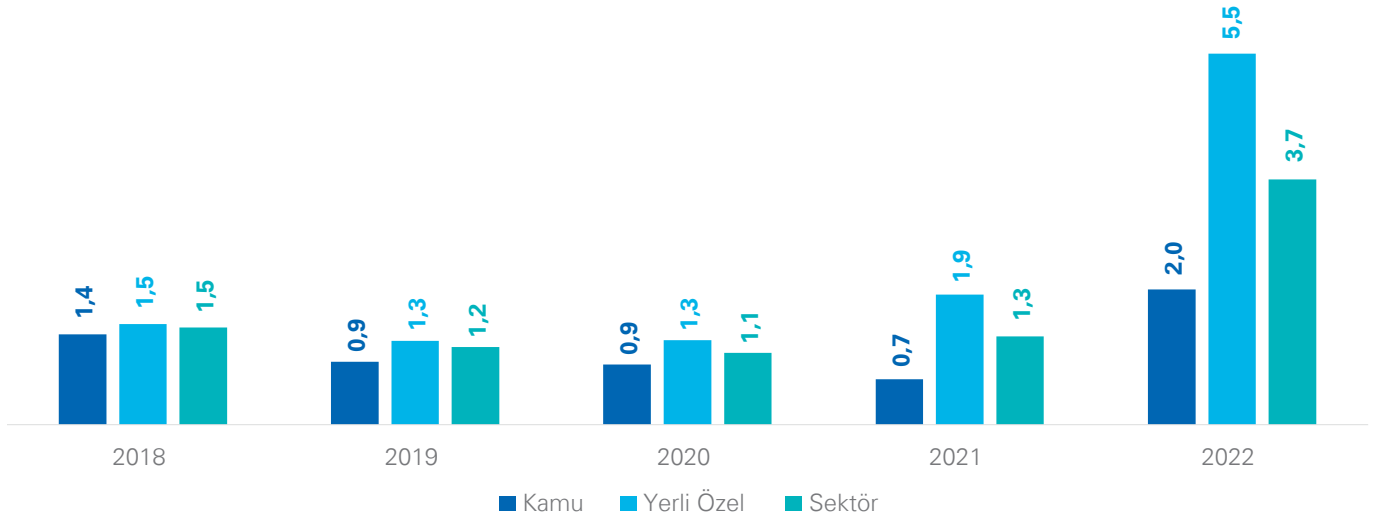

Kaynak: BDDK

Dönem Net Karı/Ortalama Aktifler

Kaynak: BDDK

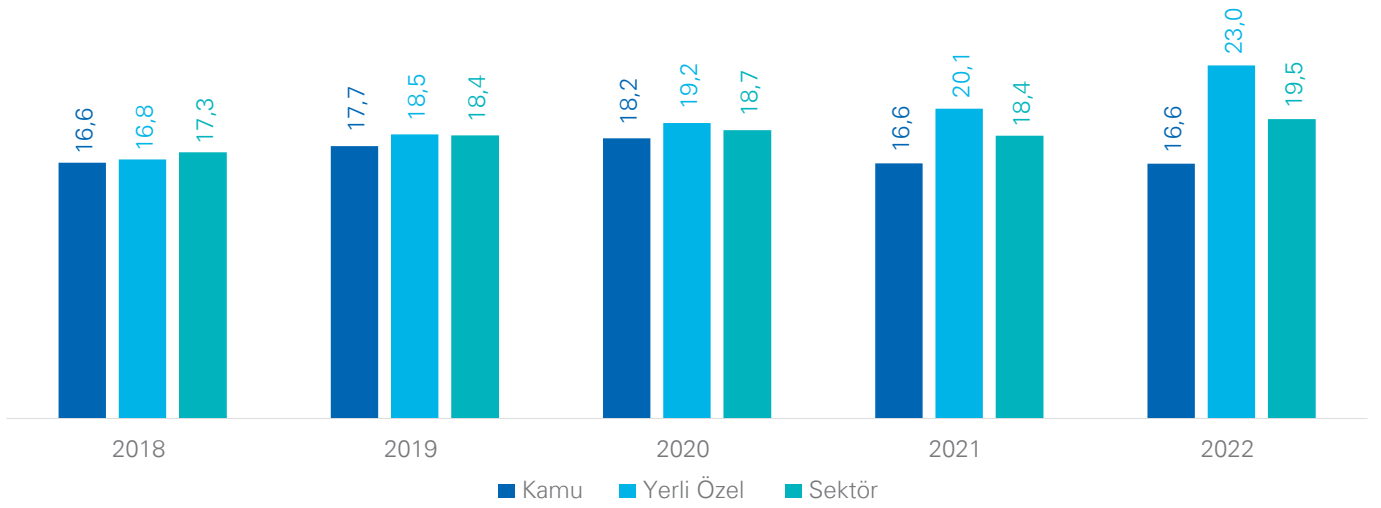
9. Sermaye Yeterliliği

2021'den beri yükselişte olan döviz kurları, bankaların sermaye yeterlilikleri üzerinde baskı yaratmıştır. Bunun sonucu 2022 yılında, bankaların bilançolarının önceki seneler gibi olması beklenirken, daha önceki zor dönemlerde edinilen tecrübeler sayesinde gösterdikleri yönetsel başarılar sayesinde bu olumsuzluklar bertaraf edilmiş; TL'deki değer kaybının baskısı da azalınca bilanço yapıları olumlu gelişmeler kaydetmiştir.

Bankaların sermaye yeterliliği standart rasyosu 2022 yılında %19,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer, son beş yılda gözlenen en yüksek değer olmuştur.

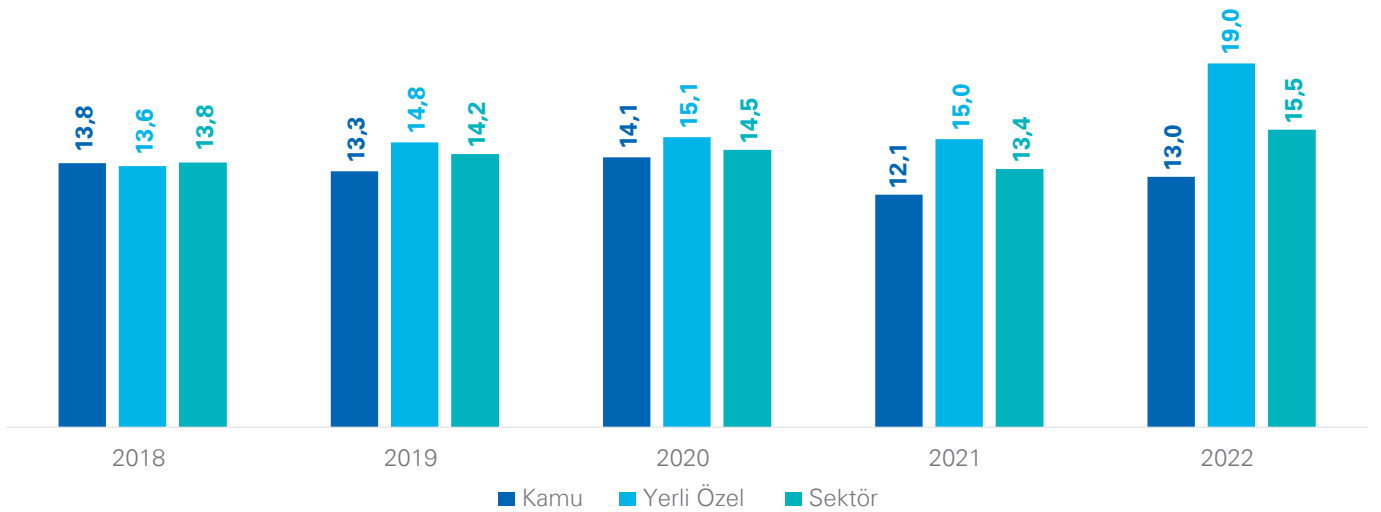
Çarlılık gibi, kamu-özel sermaye farklılığı, standart rasyoda da göz önünde bulundurulmalıdır. Cari dönem sonunda kamu bankalarının sermaye yeterliliği standart rasyosu %16,6 olarak gerçekleşirken özel bankaların %23 olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu (%)

Kaynak: BDDK

Çekirdek Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)

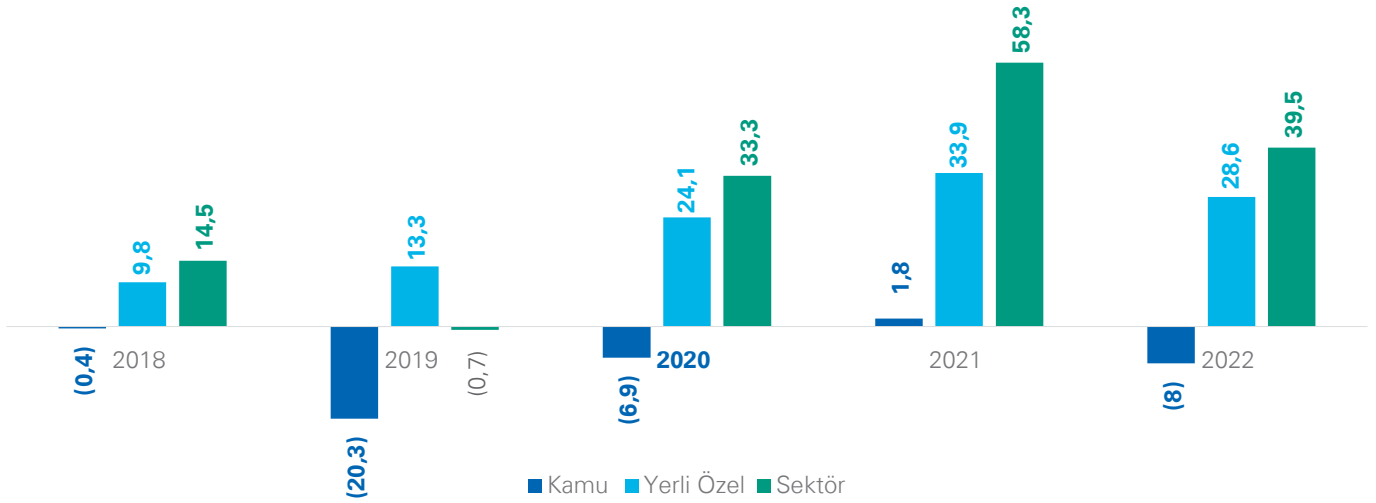
Kaynak: BDDK

10. Döviz Pozisyonu

Bankacılık sektörü bilançosunda geleneksel olarak yüksek miktarda oluşan açık döviz pozisyonu, bilanço dışı işlemlerle yönetilmeye devam etmektedir. Dolarizasyon eğiliminin artması açık pozisyonları genişletirken, aksi yöndeki trendler daralma yaratmaktadır.

Sektör, 2022 yıl sonu itibarıyla 39,5 milyar TL uzun pozisyonudur. Bu, 2019 yılından beri olan trendi sonlandırmıştır. 2019 ve 2020 yıllarında kısa pozisyonda kalan kamu sermayeli bankaların 2021 yılında uzun pozisyonda iken 2022 yılında da kısa pozisyonda kaldıkları görülmüştür. Bu alanda, kamu ve özel sermayeli bankaların pozisyonları halen aynı olmakla birlikte, aralarındaki fark oldukça daralmıştır. Sektörün net döviz pozisyon riskinin temel göstergelerinden "Toplam Yabancı Para Net Pozisyonu /Yasal Öz Kaynaklar" Rasyosu 2022 yılsonu itibarıyla %2,33 olup, 2021 yılına göre önemli bir miktar düşüş gösterdi. Ancak, YP pozisyonu hemen hemen kapalı gibi gözükse de yabancı para değerlerindeki değişimler sektörün gelir üretimi ve operasyonel gider yapısı üzerinde önemli ölçüde etki ve baskı yapıyor. Zira, Türk bankacılık sistemi bilanço içi varlık ve yükümlülüklerde ciddi ölçüde açık pozisyon riski taşıyor. Bankacılık sektörü, bu riski yüksek komisyon maliyetleriyle katlanarak, yenileme ve karşı taraf riski olarak bilanço dışı kalemlerle kapatıyor.

Yabancı Para Net Genel Pozisyonu (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

11. Küreselde Bankacılık Sektöründeki Son Gelişmeler ve Etkileri

Geçtiğimiz birkaç yılda, jeopolitik riskler, pandemi, enerji fiyatları, enflasyon gelişmeleri, belirsizlik endişeleri, küresel talep ve tedarik zincirlerine ilişkin endişeler, askeri ve ekonomik savaşlar gibi küresel ortamda biriken yapısal zorluklar, bankacılık sektörünü etkilemiş ve 2023 yılına girerken zorlu bir kavşakta bulunmasına neden olmuştur. Küresel boyutlarda hızla yükselen enflasyon ve artan faiz oranları, bankacılık sektörünün orta ve uzun vadeli öngörülerini belirsizleştirmiştir. Bu durum, sektörün genel olarak karlılık ve büyüme konularında görünümünü bozmuş, dayanıklılık konusunda kuşkulara yol açmış ve sektörün istikrarlı konumunu sarsmıştır. Ancak, farklı ülkelerde ve profil bazında, bankalar arasında ciddi farklılıklar yaşanmıştır. Bazı bankalar, karlılık ve büyüme konularında iyi performans göstermiştir. Bu performansı yüksek olan bankaların ortak özelliği, “yeşil çevre, yeşil ekonomi”, “iklim değişikliği”, “sürdürülebilirlik finansmanı” ve “dijital dönüşüm” gibi ana temalara ve “dijital bankacılık”, “açık bankacılık” vizyonuna sahip olmalarıdır. Büyüme ve kalkınma, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları dikkate almayan bankaların geleceği belirsizdir. Enflasyon, büyüme ve stagflasyon gibi makro gelişmelerin yanı sıra uygulanan para politikaları ve faiz-fiyat seviyelerinin 2023 yılında bankacılık sektörü için kritik öneme sahip olması beklenmektedir. 2022 yılında yaşanan enflasyon ve durgunluk şokları, varlık değerindeki volatiliteler ve enerji-gıda-tedarik zinciri şokları, bankacılık sektörünü oldukça etkilemiştir. Ancak, entegre olmayı başaran bankacılık sektörü için 2023 yılının daha pozitif gelişmelere yol açacağı öngörülmektedir.

Bu beklentilerin yanı sıra içinde bulunulan konjonktürde ABD 1983’te kurulan, ülkenin en büyük 16’ncı bankası olan Silikon Vadisi Bankası 10 Mart 2023 tarihinde iflasını duyurdu.

Teknoloji ve Yaşam Bilimi şirketlerinin kuruluşları için kredi veren banka, pandemide yaşanan dijital servislerden dolayı oldukça iyi kârlar sağlamıştı. Banka 2019 yılı sonunda 71 milyar dolar olan varlıklarını üçe katlayarak 2022 yılı Mart ayında 220 milyar dolara yükseltmişti. Yine aynı dönemde mevduatlarını ise 62 milyardan 198 milyar dolara çıkarmıştı.

Sadece 48 saat içerisinde iflas eden bankanın aslında problemi neredeyse on yıl öncesine dayanıyor. On yıldır sıfır faiz oranıyla kredi veren banka hazine tahvillerine milyar dolarlar aktararak kısa vadede güvenilir ve olumlu bir politika izlediğini düşünerek yol alıyordu, fakat Amerikan Merkez Bankası'nın enflasyonu yavaşlatmak/durdurmak amacıyla arttırdığı faiz oranlarıyla birlikte düşen tahvil fiyatları, SVB'nin tahvil portföylerini eritti.

Banka, birçok menkul kıymetini zararına sattığını ve 2,25 milyar dolar değerinde hisse satarak bu açığını kapatacağını duyurduktan sonra panikleyen müşteriler paralarını yüksek miktarda geri çekmeye başladı. Böylelikle bankanın sermayesi %60'lara dayandı ve diğer bankaların da hisselerini kendisiyle birlikte düşürdü. Müşteriler, bankanın sermayesinden fazla para çektikleri için SVB 10 Mart'ta iflasını duyurdu. 2008'de yaşanan ekonomik krizin tekrarlanmasından korkarak piyasaya dokunmayan yatırımcıları gören FDIC (Federal Deposit Insurance Corporation) bankayı muhafaza etmek ve borçlarını kapatmak için el koydu.

İflas haberinden birkaç gün sonra ABD'nin en büyük bankalarının sırasıyla hisse değerleri düşmeye başladı. FRC (First Republic Bank) ve PACW (PacWest Bancorp) %50 civarlarında, SCHW (Charles Schwab) %10'a yakın kayıp yaşadı. Avrupa'da ise 42 büyük banka geçen sene Mart ayından bu yana en büyük düşüşü, %5 civarlarında kayıp olarak yaşadı. İsviçre bankası Credit Suisse ise %10'a yakın düşüş yaşadı.

SVB'nin iflas haberinden sadece iki gün sonra ise Signature Bank iflas haberini duyurdu. Signature Bank, 2020 pandemisinden beri kripto para ile mevduat aldığı bilinen ve kripto-dostu bir bankaydı. SVB'nin iflasından sonra müşteriler ve yatırımcılar, kendilerine zarar geleceğini düşünerek bankada tuttıkları mevduatlarını çektiler ve bu da tıpkı SVB gibi iflasa neden oldu ancak bu iflasın bir başka açısında yayınlanan haberlere göre müşterilerin ve yatırımcıların kripto karşıtı bir mesaj vermek istedikleri, bundan dolayı bankanın batışa geçtiği de iddia edilmektedir. Mart ayında üç büyük kripto-dostu olarak bilinen bankalardan ikisi iflas etti. Silvergate Bankası ise değer kaybı yaşamasa bile SVB'nin iflasından iki gün önce gönüllü olarak tasfiye edildiğini duyurdu. Kimi haber yayınları bankanın kripto-dostu olduğu için hedef alındığını söylese de bu görüşler için güvenilir bir kaynak bulunmamaktadır.

Aynı şekilde Credit Suisse iflas etme eşiğinde iken bankayı son bir kurtarma hamlesiyle UBS aldı. UBS, 167 yıl önce kurulan bankayı 3 milyar dolara satın alacağını duyurdu ve şimdilik bu hamle risksiz olmasa da yükselen ekonomik kriz probleminin önüne geçilmesini sağlamış gibi duruyor.

Bütün bu yaşananlar insanların aklına ikinci bir 2007-2008 ekonomik krizi yaşanabileceğini getiriyor. Birçok ekonomi uzmanı insanlara merak edilecek bir şey olmadığını, ABD'deki ve Avrupa'daki çoğu bankanın finansal olarak sağlam zeminde durduğunu söylese de bugüne kadar yaşananlar insanların içini rahatlatmış değil. Önümüzdeki günlerde yaşanacak ekonomik gelişmeler, herhangi bir ekonomik krizin var olup olmama potansiyelini bizlere daha açık gösterecektir.

İletişim:

Kerem Vardar

Bankacılık
Sektör Lideri,
Şirket Ortağı
kvardar@kpmg.com

Detaylı bilgi için:

KPMG Türkiye
Clients & Markets
tr-fmmarkets@kpmg.com

İstanbul

İş Kuleleri Kule 3 Kat 1-9
34330 Levent İstanbul
T : +90 212 316 6000

Ankara

The Paragon İş Merkezi Kızırlırmak Mah. Ufuk
Üniversitesi Cad. 1445 Sok. No:2 Kat:13
Çukurambar 06550 Ankara
T: +90 312 491 7231

İzmir

Folkart Towers Adalet Mah. Manas Bulvarı
No:39 B Kule Kat: 35 Bayraklı 35530 İzmir
T : +90 232 464 2045

Bursa

İnallar Cadde Plaza, Balat Mahallesi
Mudanya Yolu Sanayi Caddesi No: 435 K:5
D:19-20 Nilüfer
T : +90 232 464 2045

kpmg.com.tr
kpmgvergi.com

© 2023 KPMG Yönetim Danışmanlığı A.Ş., şirket üyelerinin sorumluluğu sundukları garantiyle sınırlı özel bir İngiliz şirketi olan KPMG International Limited ile ilişkili bağımsız şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonuna üye bir Türk şirkettir. Tüm hakları saklıdır.

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Doğru ve zamanında bilgi sağlamak için çalışmamıza rağmen, bilginin alındığı tarihte doğru olduğu veya gelecekte olmaya devam edeceği garantisizdir. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG adı ve KPMG logosu, bağımsız üye şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonun lisansı altında tescilli ticari markalardır. KPMG International Limited ve ilişkili kuruluşları müşterilere herhangi bir hizmet sunmamaktadır. © 2023 KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., şirket üyelerinin sorumluluğu sundukları garantiyle sınırlı özel bir İngiliz şirketi olan KPMG International Limited ile ilişkili bağımsız şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonuna üye bir Türk şirkettir. Tüm hakları saklıdır.